

„Cickafarkfű, kerti zsázsa, harapj rá az olvasásra” Legyél te is kölyökolvasó!

„Az olvasásban az a jó, hogy közben nem kell a külvilággal foglalkozni, hogy szabadon engedhetem a fantáziámat, hogy a gondolataimban egy film pereg, amit én rendeztem, a könyv szereplői pedig életre kelnek, hogy fejleszti a szókincsünket és javítja a helyesírásunkat, és hogy ami félelmetes, mint például a *Tirannoszaurusz*, az vagy már nem él, vagy csak kitalálták”. Ezt a gondolatot egy olyan kiskololás fogalmazta meg, aki részt vett a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár és az Informatikai és Könyvtári Szövetség nyolc évvel ezelőtt elindított *Legyél te is kölyökolvasó!* elnevezésű játékán. Először 2007-ben, a Nagy Olvashow rendezvénysorozat keretében került sor erre a programra, majd évről évre több száz kölyökolvasó vállalkozott arra, hogy három, játékosan komoly irodalmi próba kiállításával elnyerje a KÖLYÖKOLVASÓ címet. A kreatív olvasási tevékenységet megszerették a gyerekek, hasznosnak ítélték a könyvtárosok, és élvezték a szülők is.

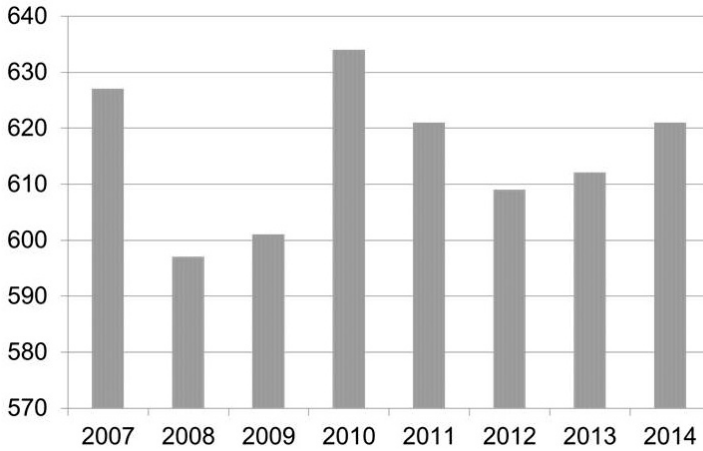
A játék könyvtári tagsághoz kötött, ezzel is ösztönözve a gyerekeket lakóhelyük könyvtárának felfedezésére, értelmes használatára. Az őszi felhívás közzétételében, a játék népszerűsítésében, a regisztrációban, a könyvek beszerzésében és folyamatos hozzáférhetővé tételében, az interneten megjelenő feladatlapok letöltésében, a megfejtések közös postázásában számítunk a helyi könyvtárosok segítségére.

A gyerekek korosztályonként hat-hat könyv közül választhatják ki azt a hármat, amelynek elolvasására vállalkoznak. A három próbát kiálló a helyi kölyökolvasó-találkozókon kaphatják meg emléklapjukat és kitűzőjüket. A legügyesebb kölyökolvasókat az Ünnepi Könyvhéten országos találkozóra hívjuk Kecskemétre.

Kezdődik a mese

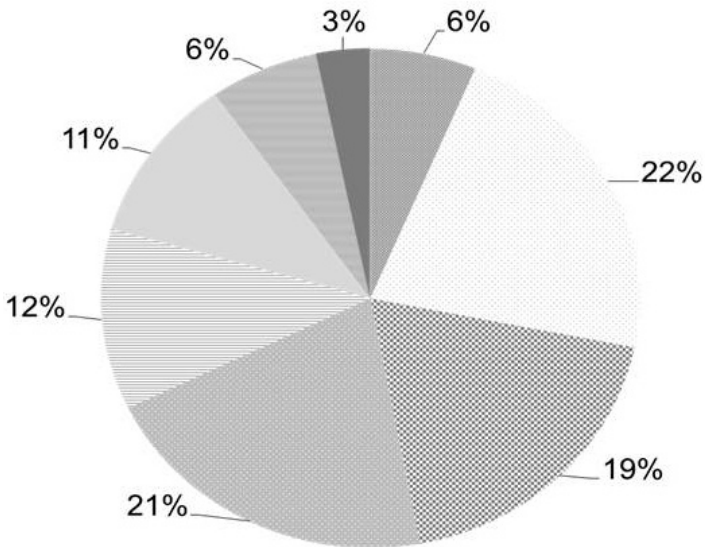
Az irodalmi játék regisztrációval kezdődik. A gyerekek alapadatait tartalmazó jelentkezési lapon igazolják a települési vagy iskolai könyvtárosok a könyvtári tagságot. Közben a gyerekek gyakorolhatják a ma már sok helyen szükséges adatlap kérdéseinek értelmezését és helyes, olvasható kitöltését. Évente 600-620 gyerek vállalkozik a fejtörők megoldására.

A Kölyökvasúti játék résztvevőinek száma 2007-2014

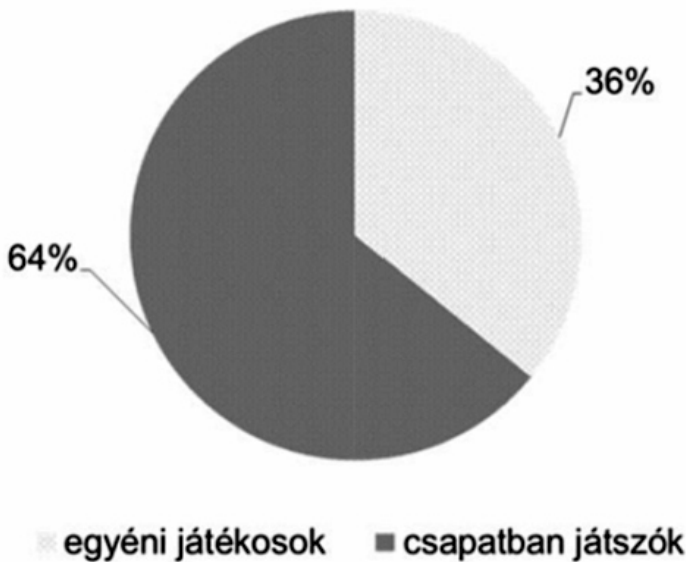
Játszó társaink között a 8 év alatti legnagyobb arányban a 3-4. osztályosok voltak jelen (39,7 %), őket az 1-2. osztályba járók (28,1 %) és az 5-6. évfolyamon tanulók (22,4 %) követték. A 7-8. osztályosokat kevesebben képviselték (9,8 %). A legkisebbek viszonylag magas arányát az magyarázza, hogy több településen egy-egy osztályból szinte valamennyi kisdíák részt vett a játékban. A közös mesefeldolgozásokat azonban itt is egyéni, önálló feladatmegoldás követte.

A benevezett kölyökvasúti játékosok életkori megoszlása 2007-2014

2009-től – a résztvevők igényét figyelembe véve – lehetőség van arra is, hogy a gyerekek négyfős csapatokat alkotva jelentkezzenek kölyökolvasónak. Ez a forma gyorsan népszerűvé vált, a csapattagok megtanulhatják és gyakorolhatják a csoportmunka előnyeit. A csapatban való együttes munka nagy értéke, hogy az olvasmányélmények gyorsan megoszthatók a kortársakkal, valamint azok a gyerekek is sikerélményhez jutnak, akik egyedül nem érnének el kiemelkedő eredményt.

Egyéni és csapatjátékosok aránya 2009-2014

Olvasni jó!

A benevezési lap mindig tartalmaz egy, a ráhangolódást segítő, egyszerű fejtörőt:

- rövid, rímes, *olvasásra biztató varázsigé* alkotása;
- rajz készítése *Olvasni jó!* címmel;
- *A mi könyvtárunk* – bemutatás rajzban vagy néhány mondatban;
- *legkedvesebb könyvek* ajánlása rajzzal vagy szöveggel;
- *Az olvasásban az a jó, hogy...* kezdetű mondat befejezése.

És hogy a gyerekek szerint mi a jó az olvasásban? Íme néhány megállapítás:

- közben nem kell a külvilággal foglalkozni;
- szabadon engedhetem a fantáziámat;
- belemerülhetek a történetbe. Én mindig sajnálom, ha végzek egy könyvvel, mert nem vagyok biztos benne, hogy találok újat. Pedig találok. Mennyi jó könyv lehet, amit még nem olvastam el!

- a gondolataimban egy film pereg, amit én rendeztem, a könyv szereplői pedig életre kelnek;
- fejleszti a szókincsünket és javítja a helyesírásunkat;
- át tudom érezni a főszereplő sorsát, leköt, megnyugtat, kíváncsívá tesz, és nem tudom abbahagyni;
- sok új, érdekes dolgot ismerek meg, és este könnyen elalszom;
- a felnőtteket és a gyerekeket is kiszabadítja a hétköznapi fáradalmaiból;
- egy mesés világba csöppenünk, ahol bármi megtörténhet, és mi irányíthatjuk az eseményeket;
- a boltban el tudjuk olvasni az árakat;
- egy könyvvel a kezünkben kalandos utazásokon vehetünk részt;
- közben sokat lehet izgulni, hogy most mi lesz;
- megismerhetjük a világot és más népek kultúráját;
- a képzeletünkben a szereplők, a táj és a tárgyak olyanok, mint amilyenek mi szeretnénk látni;
- a legjobban megírt könyveknél az utolsó oldalig nem derül ki a befejezés, ezért végig élvezem az olvasást.

Seprűsrác, Pipogya és Kövér Lajos

Az olvasásra ajánlott művek kiválasztásánál többféle szempontot veszünk figyelembe:

- szerepeljenek a kínálatban a legfrissebb gyermekirodalmi alkotások (beszerzési ajánlat is egyben a könyvtáraknak);
- legyenek a könyvek között több kiadást megért remekművek (nagyobb az esély, hogy több példányban hozzáférhető a kisebb könyvtárakban is);
- díjazott alkotó vagy alkotás is szerepeljen az ajánlatban (pl. Az év gyermekkönyve);
- rövidebb, egyszerűbb, könnyebben értelmezhető olvasnivaló is választható legyen (így a kevésbé gyakorlott gyerekeknek is sikerélményt jelent az olvasás és a feladatmegoldás);
- a nívós szövegekhez igényes illusztrációk tartozzanak.

A kisebbek a nagyobbak könyvei közül is választhatnak olvasnivalót. Minden évben vannak, akik élnek ezzel a lehetőséggel.

2007 és 2014 között 72 író 144 műve szerepelt a játékban. Ezeket a könyveket 68 alkotó illusztrálta. Öt olyan kortárs szerzőnk volt, akinek könyvei mindhárom kategóriában szerepeltek. Közülük Berg Judittal, Balázs Ágnessel és Finy Petrával országsszerte rendszeresen találkozhatnak a kölyökolvasók, és folyamatosan figyelemmel kísérhetik újabb és újabb történeteik megjelenését is.

A Kölyökolvasó játékban szereplő szerzők és műveik száma korosztályonként (2007-2014)

Az író neve	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály	Összesen
Berg Judit	6	2	5	13
Balázs Ágnes	3	2	3	8

Az író neve	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály	Összesen
Csukás István	3	3	1	7
Finy Petra	4	1	2	7
Marék Veronika	5	1	-	6

A játékokban szereplő illusztrátorok és műveik száma korosztályonként (2007-2014)

Az író neve	1-2. osztály	3-4. osztály	5-8. osztály	Összesen
Sajdik Ferenc	4	2	4	10
Gyöngyösi Adrienn	4	4		8
Békés Rozi	1	2	3	6
Faltisz Alexandra		6		6
Pásztóhy Panka	4	2		6

Játékos fejtörők

A nyolc év alatt 144 feladatlap készült el, valamennyi hét-hét, játékos fejtörőt tartalmazott. A gyerekek sokféle formában bizonyíthatták, hogy megértették az olvasottakat. A feladatok összeállításánál kiemelt figyelmet kapott, illetve kaptak:

- a korosztály sajátosságai;
- a képességfejlesztés;
- a szövegértés fejlesztése az értő és értelmező olvasástól a kritikai és alkotó, kreatív olvasás szintjéig;
- a passzív szókincs aktívvá tétele, az aktív szókincs bővítése;
- a tehetséggondozás;
- a felzárkóztatás;
- az iskolán kívüli ismeretszerzés támogatása;
- a tantárgyközi fejlesztések;
- a komplexitásra törekvés.

A leggyakrabban használt feladattípusok:

- A történetek szereplőire vonatkozó feladványok (pl. a mesehősök nevének kitalálása betűszalagok, szótagok, dominólapocskák segítségével).
- Megadott válaszokhoz kérdések fogalmazása egy-egy fejezet vagy rövidebb szövegrész alapján. (Nagy pontosságot, alaposágot, figyelmet igénylő feladat.)
- Események időrendbe állítása. (Kisebbszövegrészekkel, mondatokkal, a nagyobbak mondatokból kiválasztott szócsoportokkal dolgoznak.)
- Irodalmi totószelvények a könyv eseményeire, a szereplőkre vonatkozó kérdésekkel.

- Titkosírással írt szavak, mondatok megfejtése, majd a kitalált tárgyak, személyek, kifejezések magyarázata az olvasottak alapján.
- Az irodalmi művekből idézett mondatok szereplőhöz kapcsolása.
- Az olvasmányok egy-egy hiányos részletének kiegészítése.
- Téves kifejezések keresése és javítása rövidebb-hosszabb szövegekben.
- Apró képrészletek párosítása idézetekkel.
- Az adott műhöz kapcsolt anyanyelvi játékok.
- Kreatív feladatok (pl. apróhirdetések, beszámolók, riportok készítése szereplőkkel, véleménynyilvánítás, könyvajánlás).

Irodalmi apróhirdetések Czjgány Zoltán Csoda és Kósza legrégebb kalandjai című műve alapján:

- Ápolt külsejű, jólfésült fiatalember madárijsztót keres. Védjük meg a tavaszi vetést! „Egy arany, öt lej vagy töltött ló” jeligére.
- Szereti az igényeset? Egyen kerámiából bablevest! Ilyet boltban nem talál, jól teszi, ha gyorsan telefonál! „KERÁMIAMŰHELY” jeligére.
- Túlképzett, tapasztalt állatorvos munkát keres. Látott már állatot, sőt olvasott is róluk. Öngyógyulás garantálva. Magas fizetés nem akadály. „Fekete madár szemüvegben” jeligére.

Eszperente mese

„E mese lehet gyerekek kedvence, mert kedves lengecsemetesereg szerepel benne. Nem evezhetnek, repkedhetnek, mert leesnek. De kell lengegyerekek esze, ereje, mert ellenfele eszetlen, kegyetlen sereg. Ezeknek kellene lengetelkekre esze. Ezt ellenezte lengesereg, s ellenfelet megfedlte. Egy eszes, lelkes lengegyerek megnyert egy versenyt, mert belevezetve, tekerve levelekre eszesen megteremtette e lehetetlennek felvezetett telemese rendszert.”

Berg Judit: Lengemesék – Tavasz a nádtengeren

„Kedvencem egy csepp egerecske, melynek esze verhetetlen. Tengeren evezgetve, egy-egy nemzetet felkeresve esnek bele helyzetekbe. Egereket keresgetve embereket, gyerekeket nevettek meg.”

Berg Judit: Rumini

„Fejem egy, természetem hegy. Emberek rettegnek, de mellemben nem ez, szeretet terem. Lepkesereget kergettem, s kellemes zene emelte kedvemet.”

Csukás István: Süsü a sárkány

„Nekem e mese kedvencem lett, mert helyes teremtett lelkek szerepelnek benne. Kedves egyedek remek, nemes cselekedeteket tettek meg. Lehet, emellett lett benne egy csepp kellemetlen jelenet. De nekem tetszett! Kedvemet megemelte, fergeteset hencgetem remek kedvemben.”

G. Szász Ilona: Cókókók, a morgolódo szekrénymanó

„Ez egy mese, melyben gesztenyegyerek szerepel. Egyszer megmentett egy verebet. Betette egy meleg helyre, melengette, megette. Megmelegedve, elengedte, szerette, mert megkedvelte.”

Marék Veronika: Kippkopp a fűben

Vándorszív

Turbuly Lilla *Talált szív* című története is szerepelt a *Kölyökolvasó* könyvei között. A gyerekeknek három személyt kellett keresni, akiknek a legnagyobb szüksége lenne arra, hogy eljusson hozzá a talált szív! S kik kapnák ezt a különös tárgyat?

- Bence – sokszor magányos, mert nem játszanak vele.
- Dédimama és Dédipapa – mert távol vannak, de gondolunk rájuk.
- Hédike – az unokatestvérem, mert nem lehet testvére.
- Magamnak adnám – én is szívbeteg vagyok.
- Milán – évfolyamtársam, aki elvesztette az édesanyukáját.
- Ricsi – az osztálytársam, akit mindig kiközösítenek, szeretném, ha jó kedve lenne.
- A tanító néninknek – hogy a következő osztálya is így szeresse.
- Zsombor – hogy fociedzéseken ne a lábunkat rugdossa.

Ló a fürdőkádban

Vajon ki mit csinálna, ha egy lovat találna a fürdőkádban? Amikor a kölyökolvasók G. Szabó Judit *Megérjük a pénzünket* című alkotását olvasták, azt a feladatot kapták, keressenek a környezetükben tíz embert, akiket megkérdeznek erről, ahogyan azt Kovács Anikó is tette a regényben. Lássuk, mit feleltek a gyerekek (GY) és milyen választ adtak a felnőttek (F)!

- Megkérdezném, melyik a kedvenc tusfürdője. (GY)
- Elmennék a szemészetre. (F)
- Benevezném a Magyar Vágtába. (F)
- Valahogy kiszedném a kádból, a hátára ugranék, majd napestig lovagolnék rajta. (GY)
- Meghívnám egy répatortára. (GY)
- Szólnék tatának, akinek van két lova, hogy vezesse ki az istállóba. (GY)
- Felhívná az Animal Planet tévécsatornát, hogy ezt látniuk kell! (F)
- Egy ló nem is fér el egy fürdőkádban, még én se nagyon! (F)
- Hogy jönne be? Csak nem vagyok annyira hülye, hogy ne venném észre, ha bejönne egy ló! (F)
- Befogatnám a bugaci pusztatótörsbe. (F)
- Elcserélném egy hintalóra. (F)
- Benevezném az ügetőversenyre. (F)
- Órákon magam mellé ültetném. (GY)

A fekete sirályok bemutatása a Természetbúvár című lap számára Berg Judit Rumini Zúzmagyaraton regénye alapján:

A világ figyelme Sötétváralján

Eddig ismeretlen madárfaj tűnt föl Jégsziget fővárosának szikláinál. Madármegfigyelők jelentették, hogy ezek az állatok nem hasonlítanak az eddig ismert madarak egyikére sem. Alkatra sirályoknak tűnnek, ám színük fekete. Meg nem erősített információk szerint a madarak idomítottak tűnnek. Azt, hogy milyen jelre repülnek el csapatostul,

még nem sikerült kideríteni. Veszélytelenek, emberre nem támadnak. Háborítatlan élet-terüknek vége, a madártani intézet mellett az állatvédők és a környezetvédők is vizsgálódnak. Vajon át kell írni a biológia könyveket? A tudósok nagy felfedezés előtt állnak. A kitelepített megfigyelőállomásra tudósítónk is meghívást kapott. A páratlan szépségű, ritkaságszámba menő fotóinkat nemcsak a természetbúvár olvasói láthatják, hanem átveszi a National Geographic is.

Tudományos szenzáció! Változás előtt a rendszertan?

Eddig ismeretlen állatfaj feltűnését jelentették Sötétváraljáról. Ez a felfedezés ráirányította a világ figyelmét Ércsziget fővárosára, Sötétváraljára.

A sziklák között fekete madarak tűntek föl. Kinézetre a sirályokra hasonlítanak, de a színük fekete. A Madártani Intézet tudósai megerősítették, hogy új faj került elő. A tudósok vizsgálódása több területre terjed ki. Az állatok viselkedése: viselkedésük érdekes, nem reagálnak a külvilág ingereire.

Hogyan, minek a hatására lettek a sirályok feketék? Mutáció? Vagy a globális felmelegedés hatására? A génkutatók mellé felsorakoztak a környezetvédők is. A területen megjelenő turisták, fotósok hada miatt akcióba léptek az állatvédők is. Követelik a fekete sirályok nyugodt környezetének meghagyását. Kezdeményezik a madarak védetté nyilvánítását. A vizsgálódások eredményéről időről időre lapunkban beszámolunk. Bővebb tudósítást, képeket honlapunkon találhatnak.

Próbára tettük a kölykök alkotókedvét is. Minden fordulóhoz kapcsolódott egy fantáziát és kez ügyességet igénylő teendő. Ezek közül a legkedveltebbek:

- *Csokoládépapír tervezése* – Bátky András: *Mirka*; Dóka Péter: *A kék hajú lány*;
- *Könyvjelző alkotása* – Berg Judit: *Cipelő cicák a hátizsákban*;
- *Szereplők elkészítése öltöztetőbabaként* – Finy Petra: *Bögreúr meséi*; Tóth Zita: *Filc, a zoknimuki*;
- *Mesebélyeg tervezése és megrajzolása* – Lackfi János: *Dombonneni mesék*; Malter György: *Állatkerti kalamajkák*;
- *A mese egyik szereplőjének elkészítése újjábként* – Marék Veronika: *Kippkopp a hóban*;
- *Illusztráció papírkivágással* – May Szilvia: *Imbusz mester autót épít*;
- *Irodalmi tabló* – Mészöly Ágnes: *Sünimanó*;
- *Felhőszobrok tervezése* – Balázs Ágnes: *Torkos Turpi és a felhőgyár*;
- *Egy részlet megrajzolása 6 képkockában* – Berg Judit: *Lengemesék*; Turbuly Lilla: *Kosársuli*;
- *Spatulabáb készítése* – Vig Balázs: *A rettegő fogorvos*.

Kölykölvasók találkozója

A kölykölvasók találkozásának a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár ad otthont. Van annak valami különös varázsa, amikor az egymást személyesen nem ismerő gyerekek nagyon gyorsan egymásra hangolódnak, és közösen lesznek a változatos programok résztvevői. Ismeretlenül is összeköti őket az irodalom, a könyvek szeretete és azok a közös olvasmányélmények, amelyeket éppen e játék során szereztek. Az évek múlásával

persze vannak régi, kedves ismerősök is, akik több alkalommal is a legeredményesebb játszótársak közé kerültek.

A legtöbb díjazott kölyökolvasó a következő településeken volt a játszótársunk:

Iskola	Település	Díjazottak száma (2008-2014)
Hatvani Kossuth Lajos Általános Iskola	Hatvan	39
Baksay Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola	Kunszentmiklós	39
Dorogi Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű és Sportiskolai Általános Iskola Zrínyi Ilona Tagiskolája	Dorog	31
Kalocsai Eperföldi Általános Iskola	Kalocsa	27
Kiskunfélegyházi József Attila Általános Iskola Platán Utcai Tagintézménye	Kiskunfélegyháza	27
Kossuth Lajos Evangélikus Általános Iskola	Soltvadkert	22
Ádám Jenő Általános Iskola Dózsa György Tagiskola	Kazincbarcika	21
Középkerti Általános Iskola	Hajdúböszörmény	17
Kiskunfélegyházi József Attila Általános Iskola Gátéri Széchenyi István Tagintézménye	Gátér	15
Kaposvári Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium	Kaposvár	15
Kaposvári Kodály Zoltán Központi Általános Iskola Kinizsi Lakótelepi Tagiskola	Kaposvár	15
Székesfehérvári Németh László Általános Iskola	Székesfehérvár	15

A találkozóra a gyerekeknek egy A/5 méretű képeslapot kell készíteniük, amelynek egyik oldalára rajz kerül, a hátoldalára pedig tíz olyan kifejezés, ami eszükbe jut a Kölyök-olvasó játékról!

Íme néhány visszajelzés:

Balaton – izgalom – jó könyvek – kellemes időtöltés – könyvtár – kutatás – lovaslás (Kósza) – paplan alatti olvasás – rejtvények – várakozás

Kiss Rozsi – Székesfehérvár

Izgalom – kedves ismerősök – kellemes meglepetés – közös munka – meghitt pillanatok – a megoldás öröme – tanulságok – új ismeretek – várakozás izgalma – vidám percek

Erdei manók – Kecskemét

Feladatsor – határidő – Kecskemét – könyvtár – mai írók– Márti néni – olvasás – rejtvény – Pipogya – rejtvény.

Makai Viktória – Kiskunfélegyháza

A kölyökolvasók találkozóján az ismerkedés, a szerzőkkel való találkozás, a közös játék mellett a jutalmak (könyvek, oklevelek, kitűzők) ünnepélyes átadására is sor kerül. Vendégeink azok az írók, illusztrátorok, akiknek egy-egy művével az év során megismerkedtek a gyerekek.

Vendégeink voltak: Balázs Ágnes (2014), Bátky András (2012), Finy Petra (2013), Kovács Lajos (2014), Maros Krisztina (2015), Nyulász Péter (2015), Tóth Anita (2012), Tóth Zita (2012)

Úgy gondoljuk, hogy azok a gyerekek, akik a nyolc esztendő alatt játszótársaink voltak, számos értékes irodalmi alkotást ismerhettek meg, ami hozzásegíthette őket önmaguk, társaik és környezetük jobb megértéséhez, emberi kapcsolataik erősítéséhez. Erről szól egyikük biztató üzenete is: „*Szerencsére vannak kacagások, jó beszélgetések, összetartások, szerelmek és könyvek.*”

Koleszár Márta

Augusztus 20-i kitüntetések

Augusztus 20-a, Szent István király ünnepe alkalmából Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere kitüntetésekkel adott át.

Magyar Érdemrend Lovagkereszt (polgári tagozat) kitüntetésben részesült

VIRÁGOS MÁRTA,

a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgató-helyettese.

Szinnyei József-díjat vehetett át

BÁNFI SZILVIA,

az Országos Széchényi Könyvtár tudományos kutatója,

LAKI-LUKÁCS LÁSZLÓ,

könyvtáros, helytörténész, néprajzi gyűjtő,

STRASSZER MIHÁLYNÉ,

az Óbudai Egyetem Könyvtárának igazgatója,

VÁRTERÉSZ CECÍLIA,

a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár igazgatóhelyettese.

A kitüntetetteknek szívből gratulálunk!